

Алла Миколаївна Коломієць,
 доктор педагогічних наук, професор,
 завідувач кафедри математики та інформатики,
 Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
 вул. Острозького, 32, м.Вінниця, Україна
Ірина Олегівна Мазайкіна,
 аспірант Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,
 вул. Острозького, 32, м.Вінниця, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано методологічні засади організації вищої педагогічної освіти, суть і результативність методологічних підходів до вивчення іноземних мов, основні характеристики особистісно орієнтованого навчання. Обґрунтовано принципи, педагогічні умови (вивчення студентами методологічних засад особистісно орієнтованого підходу на заняттях з філософії, психології та педагогіки; впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов; самостійне розроблення студентами дидактичних матеріалів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації навчання іноземних мов і застосування ООТН на практиці) та запропоновано модель формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання.

Ключові слова: вчитель іноземних мов, особистісно орієнтовані технології навчання, професійна підготовка вчителя.

В умовах інформатизації суспільства зростає значення і роль індивідуальних стратегій роботи з інформацією, зокрема й з навчальним матеріалом у школі. Тому в нинішній час відбувається становлення нової системи освіти. Цей процес супроводжують суттєві зміни в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу. Зміст освіти збагачується новими процесуальними вміннями, необхідними для опрацювання значних обсягів інформації й творчого розв'язування проблем науки й практики. Збільшується роль науки в створенні і впровадженні інноваційних педагогічних технологій.

Отже, суспільно-політичні, економічні та соціальні перетворення, що відбулися в Україні за останнє десятиліття, змінили ціннісні орієнтації в системі освіти. У відповідності до принципів гуманізації та демократизації суспільства основною цінністю визнана вільна, розвинена, культурна, духовно багата й творча особистість, здатна до життя в умовах, що швидко змінюються. Нове суспільство, в якому знання стали капіталом, а особистісні якості – основним чинником успішної життєдіяльності, ставить нові завдання перед системою освіти.

Тому нині спостерігаємо перехід від когнітивно орієнтованої до особистісно орієнтованої освітньої парадигми [7, с.66], заснованої на етиці взаєморозуміння, взаємоповаги, творчого співробітництва. Основою особистісно орієнтованої освітньої парадигми є особистісний підхід у навчанні, який завдяки тісному зв'язку з іншими методологічними підходами (компетентнісним, діяльнісним, культурологічним, соціокультурним, технологічним) визнаний багатьма науковцями як найбільш доцільний у навчанні молодого покоління (І. Бех [2], І. Зязюн [6], О. Пехота [9], В. Семиченко [11] та ін.). Особистісно орієнтований підхід – це методологічна орієнтація в педагогічній діяльності,

що дозволяє за допомогою опори на систему взаємопов'язаних понять, ідей і способів дій забезпечити й підтримати процеси самопізнання, саморозвитку й самореалізації особистості дитини, розвиток її неповторної індивідуальності.

Особистісний підхід, на думку О. Пехоти, це важливий психолого-педагогічний принцип, методологічний інструментарій, основу якого становить сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методико-психодіагностичних і психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості школяра чи студента і на цій основі – її гармонійний розвиток в умовах існуючої системи освіти [9, с.280].

Досліджуючи шляхи підвищення якості навчання іноземних мов, науковці й практики (О. Безкоровайна [1], О. Карпова [7], Л. Морська [8], Н. Ромашева [10] та ін.) звертають увагу на те, що на якість засвоєння знань з іноземної мови впливають такі чинники, як високий рівень кваліфікації педагога, висока мотивація учнів в оволодінні іноземною мовою, забезпечення їх якісним і сучасним навчальним матеріалом і застосування низки методологічних підходів (комунікативного, контекстного, діяльнісного, діалогічного, особистісного, інформаційно-технологічного, соціокультурного, компетентнісного, інтеграційного та ін.) до вивчення іноземної мови.

Застосування зазначених методологічних підходів, зокрема особистісно орієнтованого, знайшло своє втілення в інноваційних технологіях вивчення іноземних мов, які наразі досить поширені, про що свідчать численні публікації [10; 13; 14 та ін.]. Наразі вже розроблені методичні рекомендації до використання таких раніше не характерних для вивчення іноземних мов в українських ВНЗ технологій, як

дискусії (discussions), демонстрування та вставка (demonstration and exhibition), гра (game), спостереження (observation), експеримент (experiment), програмоване навчання (prigrammed instruction), мікронавчання (microteaching), протоколи (protocols), дебати (debate), форум (forum), круглий стіл (round table), «мозковий штурм» (brain storming), вирішення проблеми (problem solving), рефлексивне навчання (reflective teaching) та інших [5, с.167].

Особистісно орієнтовані технології навчання (ООТН), які ґрунтуються на останніх досягненнях психології та педагогіки, серйозно удосконалили процес формування особистості, надали йому науково-теоретичного обґрунтування, забезпечили методично.

Проте, як справедливо зазначає українська дослідниця Н. Ромашева, в організації навчально-виховного процесу ВНЗ не відбулося істотних змін щодо переходу на гуманістичну парадигму освіти, не повною мірою реалізуються принципи особистісно орієнтованого навчання, не надається необхідної уваги вивченню іноземної мови, а традиційна організація навчання іноземної мови не повною мірою сприяє реалізації та самореалізації потенційних можливостей студентів, розвитку їх творчих особистісних якостей [10, с.355].

Згідно з дослідженнями сучасних науковців (І. Бех [2], І. Зязюн [6], О. Пехота [9], В. Семиченко [11], С. Сисоєва [12] та ін.), особливостями реалізації особистісно орієнтованого підходу в професійній підготовці майбутніх учителів є такі положення:

- навчальний процес проектується на основі визначення і врахування потреб, бажань і можливостей студента відповідно до результатів його самодіагностування;
- у процесі навчання використовуються такі інтерактивні технології навчання як діалог, полілог, створення «ситуації успіху», драматизація дидактичних ситуацій, рольові ігри, індивідуальні заняття, творчі роботи, проблемні заняття.

Проте в згаданих дослідженнях увагу акцентовано на врахуванні інтересів студентів та їх особистісному й професійному розвитку, а готовність майбутнього вчителя до розвитку особистості учня згадується лише побіжно.

Мета статті – обґрунтувати принципи, педагогічні умови та запропонувати модель формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для здійснення формульованого експерименту ми виокремили методологічні підходи, що одержали відносно високі оцінки експертів, тобто ті, врахування яких у процесі вивчення іноземних мов, на думку експертів, є визначальними. Групою експертів, залучених до першого етапу дослідження, на підставі статистичної обробки результатів опитування, в цілому визначені такі найважливіші методологічні підходи, які доцільно впроваджувати під час викладання в школах іноземних мов: особистісний, ком-

петентнісний, соціокультурний, комунікативний, діалогічний.

Очевидно, що до впровадження вказаних методологічних підходів майбутніх учителів потрібно готувати ще під час навчання у ВНЗ, надаючи студентам необхідних теоретичних знань і формуючи відповідні методичні вміння. Особистісно орієнтований підхід в експертному опитуванні зайняв найвищий рейтинг. Він також визнаний одним з найефективніших підходів для формування навичок іншомовного спілкування в багатьох теоретичних дослідженнях (О. Безкоровайна [1], О. Бігич [3], Р. Гришкова [4], О. Карпова [7], Н. Ромашева [10], G. Dudeney [13] та ін.). Крім того, оскільки всі визначені експертами 5 найважливіших методологічних підходів мають спрямованість на розвиток особистості, то було вирішено, що необхідною є підготовка майбутніх учителів іноземних мов до впровадження особистісно орієнтованого підходу в навчанні учнів, а саме – до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання іноземних мов.

Ефективність підготовки майбутніх учителів іноземних мов до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання іноземних мов детермінується також тим, якою мірою ці технології впроваджені в педагогічному ВНЗ, і на яких принципах реалізується професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов. Враховуючи методологічні засади особистісно орієнтованого підходу в освіті, розроблені українськими філософами, психологами і педагогами (І. Бех [2], І. Зязюн [6], В. Семиченко [11], С. Сисоєва [12]), вважаємо, що професійна підготовка вчителів іноземних мов має ґрунтуватись на таких методологічних *принципах*:

- гуманізації, який означає визнання людини як основної цінності світової цивілізації, її прав на свободу, щастя, розвиток і виявлення власних здібностей;
- індивідуалізації, що передбачає врахування індивідуальних особливостей учня чи студента (його досвіду, інтересів, прагнень, психологічних характеристик тощо);
- толерантності, що передбачає визнання рівноправності й рівноцінності всіх народів і їхніх культур;
- культуровідповідності, що передбачає здійснення іншомовної освіти в єдності з глибоким і всебічним вивченням історико-культурного розвитку країн, мови яких вивчаються;
- діалогової взаємодії, що наголошує на провідній ролі педагогічного спілкування, визначає студента як рівноправного суб'єкта освіти;
- діалогу культур, що спрямований на усвідомлення культурної багатогранності й поліфонічності мов країн світу, організацію освітньої діяльності як діалогу культур.

Важливим моментом у підготовці майбутніх учителів є формування їхньої готовності до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання іноземних мов, а для цього необхідно ознайомити їх з інноваційними педагогічними технологіями, спрямованими на творчий розвиток особистості учня. У зв'язку з цим доцільно приділити увагу розг-

ляду психологічних теорій особистості, які покладені в основу різних технологій навчання. Основними умовами, які забезпечують готовність майбутніх учителів до впровадження особистісно орієнтованого підходу, є розуміння студентами місця й ролі особистісно орієнтованого навчання та забезпечення особистісно орієнтованої спрямованості викладання дисциплін у ВНЗ, а також формування в студентів позитивної мотивації до прагнення самостійно оволодівати необхідними знаннями в цьому напрямі.

Викладачі, готуючи студентів до впровадження особистісно орієнтованих технологій у навчанні учнів іноземних мов, мають забезпечити належну загальнопедагогічну та предметно-методичну підготовку майбутніх учителів іноземних мов. Окрім того, увесь професорсько-викладацький склад педагогічного ВНЗ має бути орієнтований на психолого-педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку та саморозвитку самих студентів.

Теоретичний аналіз психологічної та педагогічної літератури свідчить, що найхарактернішим напрямом ефективності вузівської освіти є створення таких умов, у яких студент може зайняти активну позицію та найповніше проявити себе як суб'єкт навчальної діяльності, тобто створення позитивних умов для прогнозування подальшого навчання, залучення до нього студента на рівні не лише інтелектуальної, але й особистісної та соціальної активності [8, с. 81].

Аналізуючи особливості використання особистісно орієнтованих технологій у підготовці вчителів іноземних мов, Н. Ромашева [10, с.354] пропонує дотримуватись таких педагогічних умов:

- створення особистісно зорієнтованих навчально-педагогічних ситуацій, які спонукають студентів до формування позитивних образів Я та адекватної самооцінки;
- забезпечення пріоритету діалогічного спілкування в процесі оволодіння іноземною мовою;
- створення ситуацій успіху на заняттях;
- організація освітнього середовища в процесі навчання іноземної мови;
- дотримання суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента у вищій школі.

Основними шляхами реалізації особистісно орієнтованого навчання іноземної мови дослідниця визначає такі: адаптація навчального матеріалу до інтересів студентів, навчання з опорою на використання аутентичних підручників і посібників; персоніфікація навчального матеріалу, наближення процесу навчання до реальних умов спілкування іноземною мовою; управління спілкуванням за допомогою рольових ігор; створення позитивної емоційної атмосфери під час занять; урахування прав студентів на вибір власних способів виконання навчальних завдань; стимулювання позитивних зрушень в оволодінні іноземною мовою; використання пошукових і дослідницьких методів навчально-пізнавальної діяльності студентів; зіставлення реалій рідної та іноземної мов [10, с.355].

Практика підтверджує, що всі ці заходи дійсно сприяють кращому формуванню комунікативної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов. За-

галом, підсумовуючи ефективність особистісно орієнтованих технологій у підготовці майбутніх учителів, відзначаємо їх соціально значущий гуманістичний потенціал, який неодмінно проросте в майбутній педагогічній діяльності студентів у демократичні когнітивні та поведінкові норми. Адже, як стверджують дослідники в галузі психології, кожна вища психічна функція в процесі розвитку з'являється двічі: спочатку як функція колективної поведінки, а згодом як спосіб індивідуальної поведінки, внутрішній процес діяльності [14, с.213].

Тому вивчення студентами методологічних засад особистісно-орієнтованого підходу на заняттях з філософії, психології та педагогіки та впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов визначаємо особливо важливими умовами формування їхньої готовності до застосування орієнтованих технологій навчання в майбутній професійній діяльності.

У використанні особистісно орієнтованих технологій навчання, на думку С. Сисоевої, особливого значення набуває роль учителя, його професіоналізм, вміння діагностувати й враховувати індивідуальні особливості учнів, готувати відповідні навчальні матеріали, плани, програми [12, с.73]. Тому ще однією педагогічною умовою підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання особистісно орієнтованих технологій навчання визначаємо розроблення студентами дидактичних матеріалів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації навчання іноземних мов і застосування ООТН на практиці.

Отже, основними *організаційно-педагогічними умовами* формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання визначаємо такі:

- 1) вивчення студентами методологічних засад особистісно-орієнтованого підходу на заняттях з філософії, психології та педагогіки (когнітивний і мотиваційний компоненти підготовки);
- 2) впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов (технологічний компонент підготовки);
- 3) самостійне розроблення студентами дидактичних матеріалів з урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації навчання іноземних мов і застосування ООТН на практиці (методичний компонент підготовки).

Реалізація визначених організаційно-педагогічних умов надає системності підготовці студентів до використання особистісно орієнтованих технологій навчання і передбачає дотримання таких такі взаємопов'язаних етапів:

- поінформованість про суть особистісно орієнтованого підходу в мовній освіті та про специфіку інноваційних особистісно орієнтованих технологій навчання іноземних мов;
- мотивованість, що передбачає визначення особистісної позиції щодо необхідності використання особистісно орієнтованих педагогічних технологій на практиці;

- технологізованість, що передбачає застосування особистісно орієнтованих технологій безпосередньо під час професійної підготовки майбутніх педагогів з метою формування в них компетентності щодо розробки та використання особистісно орієнтованих технологій навчання;
- практична спрямованість підготовки студентів до використання особистісно орієнтованих технологій навчання у професійній діяльності шляхом виготовлення відповідних дидактичних матеріалів і оволодіння методикою та алгоритмом застосування ООТН на заняттях з іноземної мови.

Це означає, що формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до впровадження ООТН має здійснюватись поетапно: від етапу інформування до мотивації вивчення та застосування особистісно орієнтованих технологій, а далі через етап технологізації професійної підготовки до практичного застосування ООТН на практиці.

Отже, професійна освіта майбутніх учителів іноземної мови потребує вдосконалення шляхом реалізації **моделі** їх підготовки до впровадження особистісно-орієнтованого підходу. Ефективність реалізації такої моделі буде ефективнішою, якщо в її основі лежатимуть основні методологічні підходи організації педагогічної професійної освіти: особистісний, діяльнісний, системний, технологічний, компетентнісний, акмеологічний.

Необхідність застосування особистісно орієнтованого підходу в підготовці вчителя до здійснення особистісно орієнтованого навчання є очевидною. Усі методологічні та методичні аспекти організації навчального процесу у ВНЗ майбутній педагог трансформуватиме на навчально-виховний процес у загальноосвітній школі. Тому не менш важливим вважаємо застосування ще й діяльнісного підходу, який забезпечує мотивацію та активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Застосування технологічного підходу на етапі технологізації професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов дозволило виробити в них необхідну систему знань і вмій стосовно впливу ООТН на розвиток особистості студента чи учня.

Компетентнісний підхід дозволив визначити основні компетентності майбутніх учителів іноземних мов у питаннях особистісної парадигми: соціокультурні, психологічні, загальнопедагогічні, методичні, самоосвітні.

Звернення до акмеологічного підходу пояснюємо необхідністю допомогти майбутньому вчителю забезпечити саморозвиток людських і професійних якостей, виробити траєкторію власного професійного зростання та навички організації розвитку й саморозвитку учнів.

Системний підхід забезпечує цілісність професійної підготовки, котра складається із сукупності взаємопов'язаних елементів: визначення цілей; проходження певних організаційно-процесуальних етапів; дотримання організаційно-педагогічних умов; застосування відповідних технологій, форм, методів

і засобів навчання; визначення критеріїв готовності до застосування ООТН на практиці та оцінювання результатів професійної підготовки.

Будь-яка система, а тим більше система професійної підготовки, повинна ґрунтуватися на певній теоретичній методології. Методологія професійної підготовки є тією основою, яка визначає функціонування всієї системи. Розроблена нами система складається з шести взаємопов'язаних, взаємодоповнювальних один одного структурних компонентів: мети професійної підготовки, суб'єктів навчання (студент), суб'єкта викладання (викладач), змісту навчального процесу, засобів комунікації (методи, прийоми, засоби й технології навчання) та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання іноземних мов.

Розроблення моделі формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до впровадження ООТН здійснювалось з урахуванням того, що це складний, цілісний і динамічний процес, у якому мають бути враховані потреби суспільства й особистості; дотримані принципи людиноцентризму, педагогічної доцільності; визначені зміст, форми й технології професійної підготовки з урахуванням особистісної парадигми; розроблено критеріально-оцінювальні механізми визначення ефективності запропонованої моделі професійної підготовки.

Для створення такої цілісної системи в якості методологічної основи нами взята гуманістична концепція, практичним утіленням якої стала особистісна парадигма педагогічної професійної освіти. Це означає, що система професійної підготовки в педагогічному ВНЗ повинна бути орієнтована на особистість і здатна підготувати не просто фахівця-професіонала, а насамперед культурну, освічену, інтелігентну, творчу людину, яка визнає особистість учня та його розвиток як найвищу цінність.

Цілісний процес підготовки майбутніх учителів іноземних мов до впровадження ООТН представляємо у вигляді моделі, яка складається з цільового, методологічного, змістового, технологічного та результативного блоків (рис. 1.).

Концептуальні положення для проектування змісту підготовки майбутніх педагогів до впровадження ООТН визначалися з урахуванням законодавчих і нормативно-правових вимог у галузі освіти, сучасних наукових підходів до розгляду й побудови особистісно орієнтованих освітніх систем (провідних ідей гуманістичної філософії, антропології, андрагогіки, культурології та акмеології, педагогіки, психології, соціології), з орієнтацією на відкритість змісту навчання, можливість його коригування на основі результатів діагностики та рефлексії індивідуальних освітніх потреб студентів і учнів.

Визначення ефективності запропонованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання відносимо до подальших напрямів дослідження.

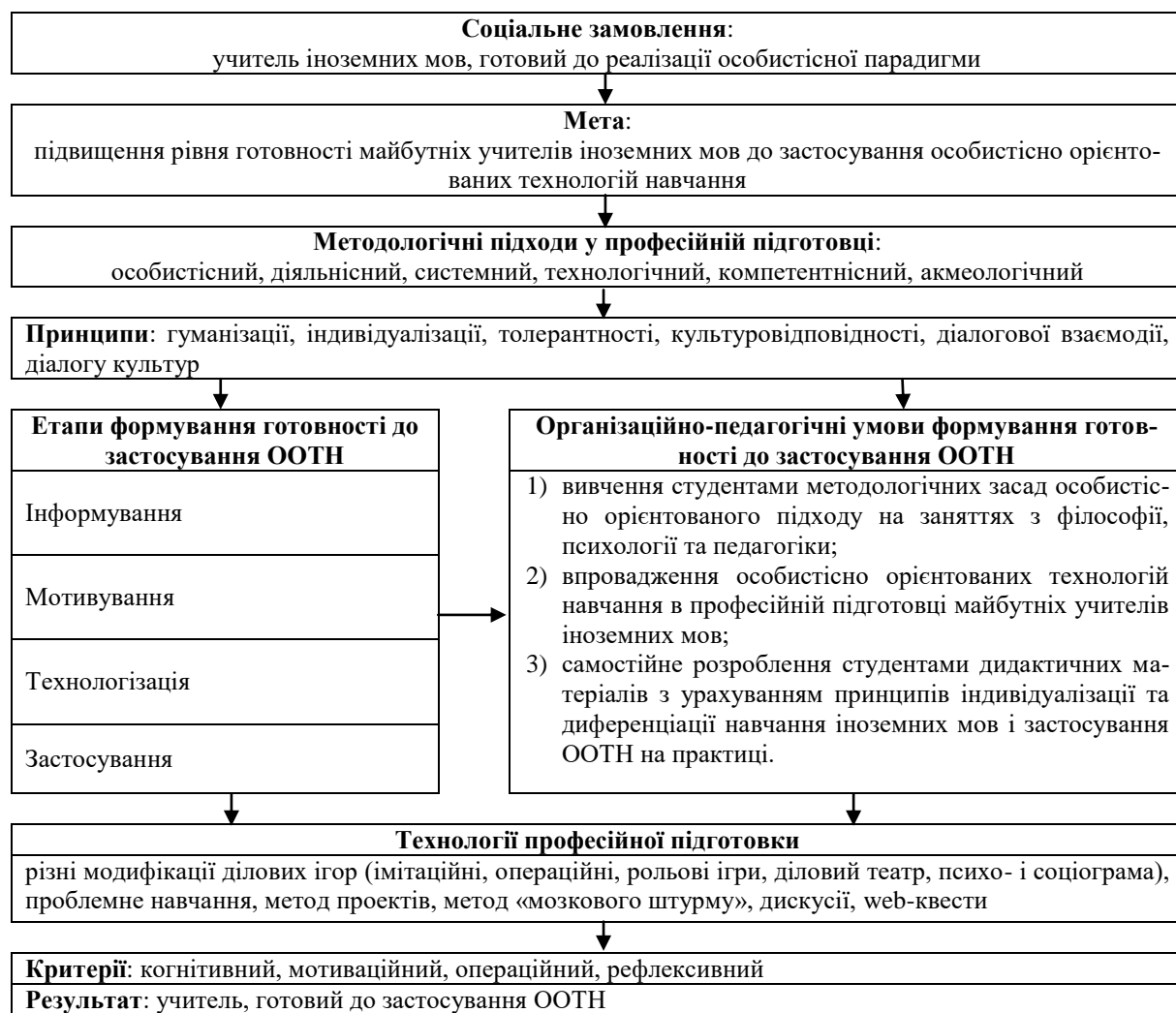

Рис.1. Модель формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до впровадження ООТН

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоровайна О.В. Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур в контексті особистісно орієнтованого підходу / О.В. Безкоровайна // Оновлення змісту, форм і методів навчання та виховання в закладах освіти: Зб.наук.пр. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 9(52), 2014. – С.17-21.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Кн.1.: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: наук.видання / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
3. Бігич О.Б. Професійний розвиток особистості студента-майбутнього вчителя іноземної мови для початкової школи у світлі особистісно-діяльнісного підходу / Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. Зб. наук. праць. Вип. 6. МОУ, НПУ ім. Драгоманова, К. – 2001. – С. 17-22.
4. Гришкова Р.О. Психолого-педагогічні умови особистісно орієнтованого вивчення іноземної мови / Р.О. Гришкова // Наукові записки КМА. – Т.18. – Ч.1. – К., 2000. – С.35-37.
5. Заболотська О.О. Формування індивідуальності майбутніх учителів-словесників у професійній підготовці: Монографія / О.О. Заболотська. – Херсон: Айлант, 2006. – 304 с.
6. Зязюн І.А. Цілісний методологічний підхід у педагогічному науковому дослідженні / Іван Зязюн // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький: 2011. – С.7-13.
7. Карпова О.О. Особистісно-орієнтоване навчання студентів-економістів в процесі вивчення іноземної мови / О.О. Карпова // Науковий вісник ПНПУ імені К.Д. Ушинського. – Одеса, 2011. – С.55-70.
8. Морська Л.І. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності / Л. І. Морська // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – 2007. – Вип. 49. – С. 80 - 85.
9. Пехота О.М. Особистісно орієнтована освіта і технологія. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, корективи / О.М. Пехота. – К., 2000. – С.274-297.

10. Ромашева Н.В. Використання особистісно орієнтованих технологій у навчанні іноземних мов / Н.В. Ромашева // Педагогічні науки : Збірник наукових праць. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. – Випуск 52. – С.351-356.
11. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? / В.А. Семиченко // Неперервна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред.. І. А. Зязюна. – Київ: Віпол, 2000. – 636 с.
12. Сисоєва С.О. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів /Світлана Сисоєва// Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. 2002. – Випуск 1(5). – С.73-81.
13. Dudeney G. How to teach English with technology / G. Dudeney, N. Hockly // Series editor: Jeremy Harmer. – Harlow: Pearson Education Limited, 2007. – 192 p.
14. Walter C. Parker. Educating the Democratic Mind. – State University of New York, 1996. – 381p.

Алла Николаевна Коломиец,

*доктор педагогических наук, профессор,
заведующий кафедрой математики и информатики,*

Винницкий государственный педагогический университет, ул. Острожского, 32, г.Винница, Украина

Ірина Олегівна Мазайкіна,

*аспірант Винницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,
ул.Острожского, 32, г. Винница, Украина*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ

Актуальность исследования обусловлена общественно-политическими, экономическими и социальными преобразованиями, которые произошли в Украине за последнее десятилетие, изменили ценностные ориентации в системе образования. В соответствии с принципами гуманизации и демократизации общества основной ценностью признана свободная, развитая, культурная, духовно богатая и творческая личность, способная к жизни в быстроизменяющихся условиях. Новое общество, в котором знания стали капиталом, а личностные качества – основным фактором успешной жизнедеятельности, ставит новые задачи перед системой образования.

Поэтому сейчас наблюдаем переход от когнитивно ориентированной к личностно ориентированной образовательной парадигме, основанной на этике взаимопонимания, взаимоуважения, творческого сотрудничества. Основой личностно ориентированной образовательной парадигмы является личностный подход в обучении, который благодаря тесной связи с другими методологическими подходами (компетентностным, деятельностным, культурологическим, социокультурным, технологическим) признан многими учеными как наиболее целесообразный в обучении молодого поколения.

Цель статьи – обосновать принципы, педагогические условия и предложить модель формирования готовности будущих учителей иностранных языков к применению личностно ориентированных технологий обучения.

В статье проанализированы методологические основы организации высшего педагогического образования, суть и результативность методологических подходов к изучению иностранных языков, основные характеристики личностно ориентированного обучения. Сделан вывод, что эффективность подготовки будущих учителей иностранных языков к внедрению личностно ориентированных технологий обучения иностранным языкам детерминруется также тем, насколько эти технологии внедрены в педагогическом вузе, и на каких принципах реализуется профессиональная подготовка будущих учителей иностранных языков. Обоснованы принципы (гуманизации, индивидуализации, толерантности, культуросоответствия, диалогового взаимодействия, диалога культур), педагогические условия и предложена модель формирования готовности будущих учителей иностранных языков к применению личностно ориентированных технологий обучения.

Основными педагогическими условиями формирования готовности будущих учителей иностранных языков к применению личностно ориентированных технологий обучения определены следующие: изучение студентами методологических основ личностно ориентированного подхода на занятиях по философии, психологии и педагогики; внедрение личностно ориентированных технологий обучения в профессиональной подготовке будущих учителей иностранных языков; самостоятельные разработки студентами дидактических материалов с учетом принципов индивидуализации и дифференциации обучения иностранным языкам и применения личностно ориентированных технологий обучения на практике.

Основными личностно ориентированными технологиями обучения, которые стоит внедрять в профессиональную подготовку будущих учителей иностранных языков, определены различные модификации деловых игр (имитационные, операционные, ролевые игры, деловой театр, психо- и социодрама), проблемное обучение, метод проектов, метод «мозгового штурма», дискуссии, web-квесты и др.

К дальнейшим направлениям исследования отнесено определение эффективности предложенных педагогических условий формирования готовности будущих учителей иностранных языков к внедрению личностно ориентированных технологий обучения.

Ключевые слова: учитель иностранных языков, личностно ориентированные технологии обучения, профессиональная подготовка учителя.

*Alla Mykolaivna Kolomiets,
Doctor of Education, Professor,
Head of Department of Mathematics and Computer Science,
Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskii,
32, Ostrozka street, Vinnytsya, Ukraine
Iryna Olehivna Mazaikina,
Postgraduate of Vinnytsia State Pedagogical University
named after Mykhailo Kotsiubynskii 32, Ostrozka street, Vinnytsia, Ukraine*

PEDAGOGICAL CONDITIONS ENABLING THE FORMATION OF READINESS OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES FOR THE USE OF PERSONALITY ORIENTED TECHNOLOGIES OF STUDY

The relevance of the research is stipulated by social and political, economic and social transformations occurred in Ukraine during the last decade that changed the axiological orientations in education. According to the principles of humanization and democratization of society, the main value is recognized as a free, developed, culturally, spiritually rich and creative personality able to live in a rapidly changing environment. The new society, where knowledge has become an asset and personal qualities are the main factor for successful life, gives new tasks for the system of education.

Therefore, we can observe the transition from cognitively oriented to personality oriented educational paradigm based on ethics, mutual understanding, mutual respect, creative collaboration nowadays. The basis of personality oriented educational paradigm is a personal approach in study which, due to close contact with other methodological approaches (competency-based, activity-oriented, cultural, social and cultural, technological), is recognized by many scientists as the most efficient one to ground the principles, pedagogical conditions as well as to substantiate a model aimed at forming future foreign languages teachers' readiness for the use of personality-oriented technologies of study.

The methodological principles of higher education, the essence and impact of methodological approaches on the study of foreign languages, the basic characteristics of personality oriented study are analyzed in the article. It is concluded that the training efficiency of future teachers of foreign languages for the implementation of personality oriented technologies of foreign languages teaching is determined both by the extent to which these technologies are implemented in pedagogical universities and the principles the training of future teachers of foreign languages are based on. The principles (humanization, individualization, tolerance, cultural compliance, interactive collaboration, dialogue of cultures), pedagogical conditions are substantiated; the model of the formation of future foreign languages teachers' readiness to use personality oriented technologies of study is proposed.

The main pedagogical conditions enabling the formation of future foreign languages teachers' readiness to use personality oriented technologies of study are as follows: methodological principles of personality oriented approach in Philosophy, Psychology and Pedagogy classes; implementation of personality oriented technologies of study into the training process targeted to future teachers of foreign languages; students' individually elaborated didactic materials based on the principles of differentiation and individualization of teaching foreign languages and the use of personality oriented technologies of study in practice.

Different modifications of business games (simulation, operational, role-play, business theatre, psychological and sociogram), problem teaching, the method of projects, the method of "brainstorm" discussions, web-quests, etc.) are proved to be the main personality oriented technologies of study, which should be introduced into the training of future teachers of foreign languages

The evaluation of the efficiency of the proposed pedagogical conditions enabling the formation of readiness of future teachers of foreign languages to the introduction of personality oriented technologies of study is determined as a direction for further research.

Key words: teacher of foreign languages, personality oriented technology of study, teacher training.

Подано до редакції: 03.05.2016 р.

Рекомендовано до друку: 14.05.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор І. М. Богданова